

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdu a soudců JUDr. Lenky Matyášové a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Česká pošta, s. p.**, se sídlem Politických vězňů 4, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 12. 2015, č. j. 9 A 224/2015 - 9,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou ze dne 27. 10. 2015 se žalobce domáhá určení toho, že vrácení jím označených písemností žalovaným je nezákonným zásahem do práva na řádné doručení písemnosti.

Vzhledem k tomu, že žalobce s podáním žaloby nesplnil poplatkovou povinnost a neučinil tak ani později, vyzval jej Městský soud v Praze dne 1. 12. 2015 k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby. Žalobce posléze podáním ze dne 16. 12. 2015 požádal o osvobození od soudních poplatků z důvodu nedostatku prostředků. K žádosti přiložil stručné prohlášení z téhož dne o svých osobních, majetkových a výdělkových poměrech, ve kterém mj. uvedl, že je svobodný a plně invalidní. V prosinci 2015 jeho příjmy z dohod o pracích činily 5600 Kč. Kromě tohoto příjmu žalobce pobírá pravidelné dávky pomoci v hmotné nouzi ve výši 3410 Kč. Nevlastní žádný osobní majetek větší hodnoty, nemá žádnou vyživovací povinnost. Pokud jde o jeho dluhy, odkázal žalobce na věc sp. zn. 21

Nc 5792/08. Jako své výdaje uvedl DPH ve výši „stovek Kč“ měsíčně a podnájemné přesahující 3500 Kč.

Usnesením ze dne 31. 12. 2015, č. j. 9 A 224/2015 - 9, městský soud rozhodl, že se žalobci přiznává částečné osvobození od soudních poplatků v rozsahu 80 % výše poplatku, takže jeho poplatková povinnost spojená s řízením o žalobě ze dne 27. 10. 2015 proti tvrzenému nezákonnému zásahu žalovaného činí 400 Kč.

Městský soud uvedl, že žalobce doložil, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku z podané žaloby v plné výši. Dodal, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků stanovené v § 36 odst. 3 s. ř. s. doznaly s účinností od 1. 1. 2012 změny, a to na základě zákona č. 303/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. S odkazem na důvodovou zprávu k návrhu zákona č. 303/2011 Sb. městský soud uvedl, že pravidlem má být nadále pouze částečné osvobození od soudního poplatku, zatímco plné osvobození od soudního poplatku má být povolováno jen výjimečně, pouze ze zvlášť závažných důvodů. Dle městského soudu je tak naplňována regulativní funkce soudních poplatků. Městský soud dodal, že s každým soudním řízením jsou mj. spojeny náklady na straně státu; v krajním případě, pokud by navrhovatel zahrnoval soudy velkým množstvím samoučelných návrhů, jejichž cílem je vedení sporu pro spor sám, by takové zlovolné jednání mohlo vést k omezení či ochromení soudu, který by nemohl plnit svůj prvořadý úkol, jímž je ochrana práv účastníků řízení. Účelem institutu soudních poplatků je, aby si navrhovatel tyto důsledky uvědomil, na vzniklých nákladech se rovněž částečně podílel s tím, že v případě úspěchu jsou mu tyto náklady dle § 60 odst. 1 s. ř. s. zpravidla nahrazeny. Cílem citované úpravy je, aby navrhovatel s vědomím nákladů, které s sebou soudní spor přináší, vedl pouze ty spory, které jsou pro něj významné a v nichž má šanci uspět. V tomto směru městský soud odkázal na příslušnou judikaturu Nejvyššího soudu týkající se jednotlivých funkcí soudních poplatků.

Městský soud uvedl, že žalobce nedisponuje významnějším majetkem, a s ohledem na výši příjmů dospěl k závěru, že majetkové poměry žalobce nepostačují k zaplacení soudního poplatku ve výši 2000 Kč. Tyto okolnosti však nelze považovat za zvlášť závažné důvody pro úplné osvobození od soudních poplatků a žalobce má povinnost zaplatit soudní poplatek alespoň v symbolické výši, aby pocítoval odpovědnost spojenou se zahájením a vedením soudního řízení.

Městský soud poukázal na velmi vysoké množství žalobcem vedených sporů a uvedl, že smyslem valné většiny návrhů, které žalobce podává, není ochrana jeho práv, ale postupně se jím stává samotné vedení sporu, využívání všech možných i nemožných prostředků procesní obrany, zdůrazňování jakýchkoli, i domnělých formálních nepřesností v postupu správního orgánu i soudu a lpění na jejich formálním odstraňování; původní smysl vedení pře ustupuje do pozadí a motivací pro další proces je tento proces samotný. Soudní spor nemá žalobci přinést „řešení“, které by ukončilo jeho spory s uvedenými institucemi a urovnalo jeho poměry, ale jen ho případně argumentačně vybavit pro další konfrontace s týmiž institucemi. Ukazuje se, že vedení sporů se pro žalobce stalo životní náplní; tím spíš to však neznamená, že by soud měl žalobci přiznat právo vést takové spory bezplatně, na náklady státu.

pokračování

Právě v případě žalobce tak má regulativní funkce soudních poplatků zvláštní význam, a to vzhledem k rozsahu a způsobu vedení soudních sporů z jeho strany, jak byl nastíněn shora. Žalobci nelze upřít právo napadat u soudu úkony správních orgánů, popř. jejich tvrzenou nečinnost či zásahy, nelze však také přehlížet rozsah a způsob, kterým tak žalobce činí. Vzhledem k tomu, že se jedná o kverulanta, lze po něm spravedlivě požadovat, aby soudní řízení inicioval a vedl s vědomím povinnosti zaplacení alespoň určité části soudního poplatku. Zachování jeho odpovědnosti za náklady na vedení soudního řízení – i když v podstatně omezené míře – je právě v tomto případě nezbytné a plně odpovídá duchu současné úpravy osvobození od placení soudních poplatků.

Vzhledem k uvedenému městský soud přiznal žalobci částečné osvobození od soudních poplatků v rozsahu 80 % výše poplatku, a poplatková povinnost žalobce spojená s řízením o předmětné žalobě tak činí 400 Kč. Městský soud dále uvedl, že tato částka představuje toliko 7 % z příjmů, kterých žalobce dle vlastního prohlášení dosáhl v prosinci 2015 na základě dohod o pracích, a její úhrada proto nemůže pro žalobce znamenat neúnosnou zátěž. Trváním na jejím zaplacení bude dle městského soudu zachován smysl institutu soudních poplatků a odpovědnost žalobce za náklady, které se s vedením každého soudního řízení nevyhnutelně pojí.

Žalobce (stěžovatel) napadl usnesení městského soudu kasační stížností, z níž vyplývá, že považuje závěry městského soudu za nesprávné. Stěžovatel označil několik pochybení městského soudu, jež jsou podle jeho názoru důvodem pro zrušení vydaného rozhodnutí. Městský soud dle stěžovatele předstírá částečné osvobození od soudního poplatku, přičemž se ve skutečnosti jedná o vyměření poplatku v zákonem nestanovené výši. Stěžovatel označil postup městského soudu za projev nedovolené libovůle, neboť § 36 odst. 3 s. ř. s. nedává předsedovi senátu kompetenci měnit výši soudního poplatku. Stěžovatel dále uvedl, že poplatek ve výši 200, 300 či 400 Kč nelze považovat za symbolický, neboť představuje ekvivalent výdajů osoby v hmotné nouzi na 3 až 8 dní, a vyměření takového poplatku osobě bez příjmů a majetku označil za hrubě svévolné.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel je účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), přičemž s ohledem na danou procesní situaci není nutné (viz níže), aby byl stěžovatel v řízení o dané kasační stížnosti zastoupen advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o dané kasační stížnosti. V tomto řízení totiž stěžovatele poplatková povinnost ani povinnost jinak vyplývající z § 105 odst. 2 s. ř. s. nestíhá, a to s ohledem na to, že jeho kasační stížnost nesměruje proti meritornímu rozhodnutí městského soudu ani proti rozhodnutí, jímž se řízení před městským soudem končí (blíže viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publikované pod č. 3271/2015 Sb. NSS).

Zdejší soud také dodává, že i když stěžovatel své kasační námitky nepodřadil pod žádný ze zákonem stanovených důvodů, připadá podle obsahu kasační stížnosti v úvahu kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), c) a d) s. ř. s. Nejvyšší správní soud v souladu se svou konstantní judikaturou vychází z toho, že *„pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody seznatelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně“* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského (městského) soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje rovněž § 138 o. s. ř., za použití § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Citované ustanovení občanského soudního řádu rovněž pamatuje na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, www.nssoud.cz, či ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publ. pod č. 2601/2011 Sb. NSS).

V případě stěžovatele je nutno konstatovat, že kasační stížností je napadeno rozhodnutí městského soudu, jímž mu bylo přiznáno částečné osvobození od soudního poplatku ve výši 80 %. V této souvislosti je třeba vzít v potaz, jak již uvedl městský soud, že s účinností od 1. 1. 2012 došlo zákonem č. 303/2011 Sb. k úpravě podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků soudem dle § 36 odst. 3 s. ř. s. Nyní mají správní soudy podle představ zákonodárce zásadně přiznávat pouze částečné osvobození od soudních poplatků. Úplné osvobození od soudních poplatků je, jak již bylo řečeno, možné přiznat pouze výjimečně ze zvlášť závažných důvodů.

Městský soud dle názoru Nejvyššího správního soudu vzal patřičně v potaz i regulativní funkci soudních poplatků. Lze uvést, že ve svém rozsudku ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 As 15/2012 - 15, www.nssoud.cz, zdejší soud odkázal na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, které v nyní napadeném usnesení cituje i městský soud a podle kterého *„v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něhož se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních*

pokračování

poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleze Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12, www.nssoud.cz). Obdobnými úvahami se ostatně v kasační stížnosti napadeném usnesení řídil i městský soud.

Ve světle citované právní úpravy vzal městský soud v potaz majetkové a osobní poměry stěžovatele a zhodnotil jeho dosavadní procesní aktivity. Přezkoumatelným způsobem poté dospěl k akceptovatelnému závěru o tom, že uvedené poměry nepředstavují závažné důvody, které by pro svoji výjimečnost odůvodňovaly úplné osvobození stěžovatele od platby soudního poplatku, a že za daných okolností je adekvátní osvobození stěžovatele od soudních poplatků ve výši 80 %. K tomu zdejší soud v souladu se svým rozsudkem ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 – 17, www.nssoud.cz, dodává, že *„v otázkách částečného osvobození od soudních poplatků bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení toho kterého předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude odpovídat skutkových okolnostem (zde sociální situaci žadatelky), nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem“.*

Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že se městský soud dostatečným způsobem zabýval naplněním podmínek pro osvobození od soudních poplatků a oprávněně dospěl k závěru, že za dané situace je zcela namístě po stěžovateli požadovat alespoň částečnou úhradu soudního poplatku. Nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se nemajetná osoba mohla volně a bez jakýchkoliv omezení realizovat v podávání četných podání k soudu, jak by k tomu docházelo právě v případě nesčetných podání stěžovatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publikovaný pod č. 2601/2011 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 7. 2012, č. j. 5 Ans 10/2012 – 26, www.nssoud.cz).

K námitce stěžovatele, podle níž předsedkyně daného senátu městského soudu neměla pravomoc rozhodnout o vyměření soudního poplatku za žalobu v jiné než zákonné výši, Nejvyšší správní soud uvádí, že § 36 odst. 3 věta první s. ř. s. zcela jednoznačně svěřuje předsedovi senátu příslušného soudu rozhodnout v soudním řízení správním k žádosti účastníka o jeho částečném osvobození od soudních poplatků, což městský soud v dané věci také učinil. Dovětek obsažený ve výroku napadeného usnesení městského soudu, podle něhož *„... poplatková povinnost spojená s řízením o žalobě činí 400 Kč“*, má pouze deklaratorní povahu a je logickým a jediným možným důsledkem skutečnosti, že městský soud stěžovatele osvobodil od soudního poplatku za danou zásahovou žalobou, který v plné výši činí 2000 Kč, v rozsahu 80 %. Předsedkyně příslušného senátu je

samozřejmě oprávněna výslednou částku soudního poplatku, jak zcela jednoznačně vyplývá ze sazebníku soudních poplatků a z rozsahu částečného osvobození, určit tak, aby stěžovatel mohl být vyzván k její úhradě. Určením této částky již v samotném rozhodnutí o částečném osvobození stěžovatele od soudních poplatků tedy předsedkyně daného senátu městského soudu rozhodně žádným způsobem nevybočila ze své zákonné pravomoci.

Zdejší soud také dodává, že na uvedených závěrech nemůže nic změnit ani do značné míry nesrozumitelná argumentace stěžovatele, provázená expresivními výrazy, kterou lze jen velmi těžko myšlenkově uchopit, natož se s ní podrobně logicky vypořádat.

Nejvyšší správní soud dospěl z výše uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, příslušelo by mu tedy právo na náhradu nákladů důvodně vynaložených, z obsahu spisu zdejšího soudu však plyne, že mu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 24. března 2016

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu